

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 3. november 2023
(OR. en)

14966/23

AGRI 675
FOOD 81
SAN 630

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 676 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE 2020.-2021. aastal ioniseeriva kiirgusega töödeldud toidu ja toidu koostisosade kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 676 final.

Lisatud: COM(2023) 676 final

Brüssel, 27.10.2023
COM(2023) 676 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2020.-2021. aastal ioniseeriva kiirgusega töödeldud toidu ja toidu koostisosade kohta

Sisukord

KOKKUVÕTE.....	2
1 TAUST	2
2 HEAKSKIIDETUD KIIRITUSKESKUSED.....	3
3 KIIRITUSKESKUSTES 2020.–2021. AASTAL LÄBI VIIDUD KONTROLLIDE TULEMUSED.....	3
4 TURUSTAMISE ETAPIS TEHTUD KONTROLI TULEMUSED.....	5

KOKKUVÕTE

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. veebruari 1999. aasta direktiivi 1999/2/EÜ¹ (ioniseeriva kiirgusega töödeldud toitu ja toidu koostisosasid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) artikli 7 lõike 3 kohaselt edastavad liikmesriigid igal aastal komisjonile:

- kiirituskeskuste kontrolli tulemused, sealhulgas ioniseeritud kiirgusega töödeldud toodete liigid ja kogused ning kasutatud doosid, ning
- toote turustamisetapis tehtud kontrolli tulemused.

Direktiivi artikli 7 lõike 4 kohaselt peab komisjon avaldama *Euroopa Liidu Teatajas* aruande riiklike järelevalveasutuste poolt igal aastal esitatud teabe kohta.

Käesolev aruanne hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2020 kuni 31. detsembrini 2021. Aruanne sisaldab teavet, mille edastasid komisjonile ELi liikmesriigid ja Põhja-Iirimaa. EFTA riigid 2020. ja 2021. aastal andmeid ei esitanud.

Ajavahemik: 1.1.2020 – 31.12.2021

Asjaomased riigid: 27 ELi liikmesriiki ja Põhja-Iirimaa

Kiirituskeskused

- Kiirituskeskustega riikide arv: 13 liikmesriiki ja Norra
- Heakskiidetud keskuste arv: 22
- Suletud keskuste arv: 0
- Kiiritavate riikide arv: 10 liikmesriiki

Töötlemisandmed

- Töödeldud toodete kogus: 5 029,1 tonni (–35,8 % võrreldes 2018.–2019. aastaga)
- Peamised töödeldud tooted: konnakoivad (76,4 %), kodulinnuliha (11,9 %) ning kuivatatud maitsetaimed, vürtsid ja köögiviljamaitseained (11,6 %)
- Peamine kiirituskoht: Belgia (83 %)

Turustamise etapis tehtud kontrollid

- Analüüsitud proovide arv: 7 667
- Nõuetele mittevastavate proovide arv: 66 (0,9 %)
- Peamised analüüsitud tooted: maitsetaimed ja vürtsid (43,84 %) ning teravili, seemned, köögi- ja puuviljad ning nendest valmistatud tooted (25,98 %)

1 TAUST

Toiduainete kiiritamine on toiduainete töötlemine teatavat liiki kiirgusenergiaga, mida nimetatakse ioniseerivaks kiirguseks. Kiirgusenergiad on erinevad lainepikkused ja võimsusastmed ning see kaob siis, kui energiaallikas eemaldada. Kiiritamist kasutatakse sanitaarsetel ja fütosanitaarsetel eesmärkidel, et tappa patogeenseid baktereid (nagu *Salmonella*, *Campylobacter* ja *E. coli*), mis võivad põhjustada toidumürgitust, ning kõrvaldada taimedele või taimsetele saadustele kahjulikud organismid, nagu putukad ja

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. veebruari 1999. aasta direktiiv 1999/2/EÜ ioniseeriva kiirgusega töödeldud toitu ja toidu koostisosasid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 066, 13.3.1999, lk 16).

muud taimekahjustajad. Seda kasutatakse ka viljade küpsemise edasilükkamiseks, köögiviljade (nt sibul ja kartul) idanemise või võrsumise peatamiseks ning toiduainete säilivusaja pikendamiseks. Toidu kiiritamisega ei saa asendada toidu nõuetekohast käitlemist. Kiiritatud toitu tuleb vajaduse korral enne tarbimist veel asjakohaselt jahutada ja kuumutada.

Toiduainete kiiritamist käsitlev ELi õigusraamistik (edaspidi „toidu kiiritamise direktiivid“) koosneb järgmistest osadest:

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. veebruari 1999. aasta direktiiv (raamdirektiiv) 1999/2/EÜ ioniseeriva kiirgusega töödeldud toitu ja toidu koostisosasid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta. Sellega on ette nähtud sätted ioniseeriva kiirgusega töödeldud toidu ja toidu koostisosade tootmise, turustamise ja impordi kohta.

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. veebruari 1999. aasta direktiiv (rakendusdirektiiv) 1999/3/EÜ ioniseeriva kiirgusega töödeldud toidu ja toidu koostisosade ühenduse loetelu kehtestamise kohta². Praegu kuulub kõnealusesse loetellu ainult üks toidugrupp: kuivatatud maitsetaimed, vürtsid ja köögiviljasegud. Komisjon on *Euroopa Liidu Teatajas* avaldanud loetelu muust toidust ja toidu koostisosadest, mida liikmesriigid lubavad töödelda ioniseeriva kiirgusega.

Toitu ja toidu koostisosi võib ioniseeriva kiirgusega töödelda üksnes heakskiidetud kiirituskeskustes. ELi territooriumil asuvaid kiirituskeskusi kiidavad heaks liikmesriikide pädevad ametiasutused. Direktiivi 1999/2/EÜ artikli 7 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid komisjonile edastama oma heakskiidetud kiirituskeskuste loetelu.

Direktiivi 1999/2/EÜ artikli 6 kohaselt peavad kõik kiiritatud toiduained või mis tahes liittoiduaine kiiritatud koostisosad olema märgistatud sõnadega „kiiritatud“ või „töödeldud ioniseeriva kiirgusega“.

Kõnealuse märgistamisnõude nõuetekohase rakendamise kontrollimiseks ja ebaseaduslikult ioniseeriva kiirgusega töödeldud toiduainete tuvastamiseks on Euroopa Standardikomitee (CEN) standardinud mitmeid analüüsimeetodeid.

2 HEAKSKIIDETUD KIIRITUSKESKUSED

Aruandeperioodi (1. jaanuar 2020 – 31. detsember 2021) lõpus oli ELis 22 heakskiidetud kiirituskeskust, mis asusid 13 liikmesriigis: Prantsusmaa (5), Saksamaa (4), Bulgaaria (1), Madalmaad (2), Hispaania (2), Belgia (1), Tšehhi Vabariik (1), Horvaatia (1), Eesti (1), Itaalia (1), Ungari (1), Poola (1) ja Rumeenia (1).

Nendest 13 liikmesriigist, kus kiirituskeskused asusid, ei kiiritanud ajavahemikul 2020–2021 ühtegi toiduainet kolm liikmesriiki: Bulgaaria, Itaalia ja Rumeenia.

3 KIIRITUSKESKUSTES 2020.–2021. AASTAL LÄBI VIIDUD KONTROLLIDE TULEMUSED

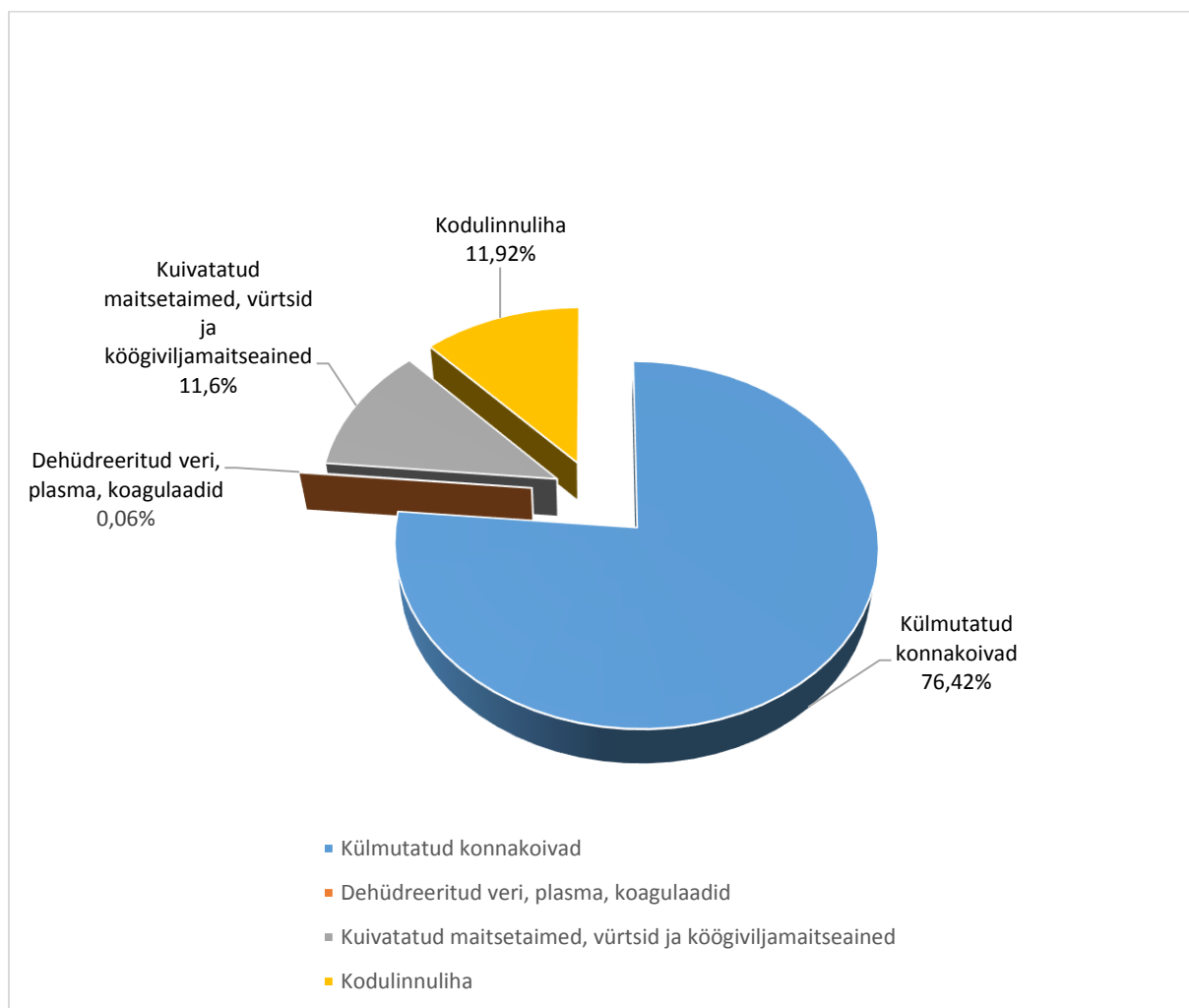
Aastatel 2020 ja 2021 töödeldi ELi liikmesriikides ioniseeriva kiirgusega kokku 5 029,1 tonni toiduaineid. Töötlemine toimus peamiselt Belgias, kus töödeldi 83 % ELi kiiritatud toidust.

Kolm peamist ELis kiiritatud toiduaineliiki olid konnakoivad (76,42 %), kodulinnuliha (11,92 %) ning kuivatatud maitsetaimed, vürtsid ja köögiviljamaitseained (11,6 %).

Joonisel 1 on näidatud ELi liikmesriikide heakskiidetud keskustes 2020. ja 2021. aastal kiiritatud toodete jaotus.

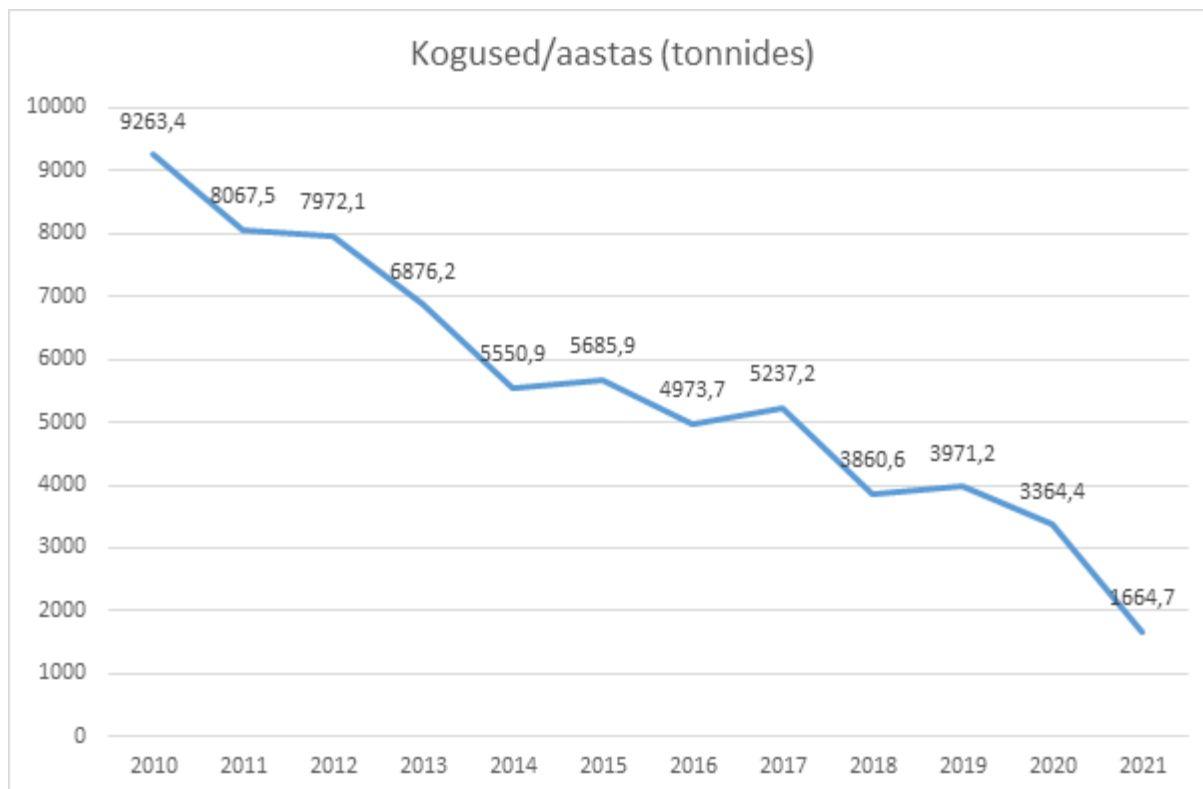
² EÜT L 66, 13.3.1999, lk 24.

Joonis 1. ELis 2020.–2021. aastal kiiritatud toiduainete jaotus liikide kaupa

Ioniseeriva kiirgusega töödeldud toiduainete kogused (tonnides) on ELis alates 2010. aastast vähenenud, nagu on näidatud joonisel 2.

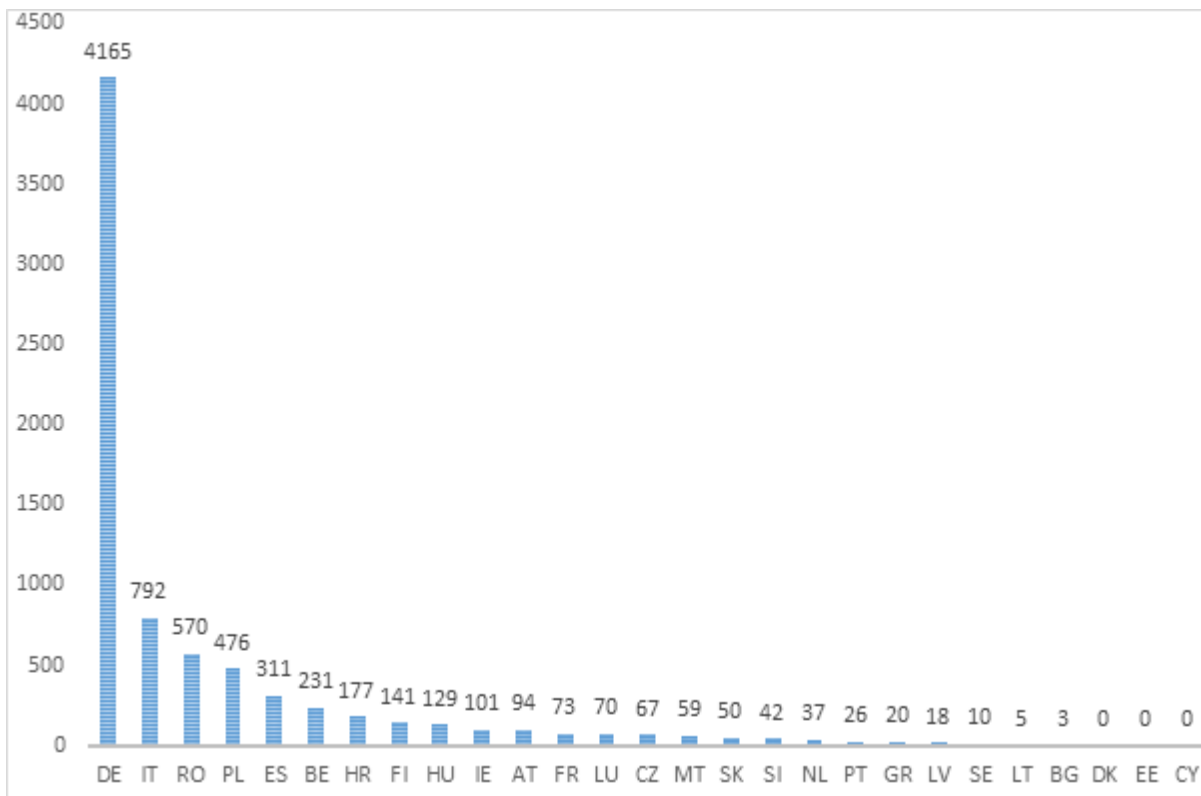
Joonis 2. Euroopa Liidu heakskiidetud kiirituskeskustes ioniseeriva kiirgusega töödeldud toiduainete kogused alates 2010. aastast

4 TURUSTAMISE ETAPIS TEHTUD KONTROLLI TULEMUSED

2020.–2021. aastal analüüsiti 7 667 proovi 24 ELi liikmesriigis, mis on kokkuvõttes keskmiselt 21,8 % vähem kui 2018.–2019. aastal. Andmed iga ELi liikmesriigi kohta on esitatud II lisas ja need on kokku võetud joonisel 3.

Joonis 3. 2020.–2021. aastal igas liikmesriigis toodete turustamise etapis analüüsitud proovid

Kolm liikmesriiki ei teinud toodete turustamise etapis aastatel 2020–2021 ühtegi analüüsi eelarvepiirangute (Taani) või laborite vähese suutlikkuse (Küpros ja Eesti) tõttu.

Kokku 7 667 proovist 66 (0,9 %) ei vastanud nõuetele ja 80 proovi (1 %) analüüsi tulemused olid ebaselged. Tuvastatud nõuetele mittevastavus kujutas endast peamiselt ebaõiget märgistamist ja keelatud kiiritamist. Nõuetele mittevastavuse protsent (0,9 %) oli veidi madalam kui eelmisel aruandeperioodil 2018–2019 (1 %).

Nagu on näidatud joonisel 4, olid peamised turustamise etapis analüüsitud toiduained „maitsetaimed ja vürtsid“ (43,84 %), millele järgnesid „teravili, seemned, köögiviljad, puuviljad ja nendest valmistatud tooted“ (25,98 %).

Joonis 4. Euroopa Liidus 2020.–2021. aastal toodete turustamise etapis analüüsitud toiduainegrupid

